

УДК 377.138.83: 004.9

Попова Тетяна

Українська інженерно-педагогічна академія

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ У
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС КУРСОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНСЬКІЙ
ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ АКАДЕМІЇ З ПРОФЕСІЇ «ПЕРУКАР»**

У статті розглянуто перспективи впровадження та можливості реалізації курсової підготовки в Українській інженерно-педагогічній академії з професії «перукар». В роботі розглянуто сутність використання та сучасні тенденції реалізації курсової підготовки у вищих навчальних закладах з професії «Перукар», визначено певні завдання, функції та компоненти курсової підготовки, з'ясовано специфіку методики реалізації курсової підготовки у вищих навчальних закладах, можливість застосування різних типів уроків, форм та методів навчання і контролю, проаналізовано Державні стандарти підготовки кваліфікованих робітників з професії 5141 Перукар (перукар-модельєр), розроблено методику застосування курсової підготовки у вищих навчальних закладах з професії «Перукар» у процесі викладення дисципліни «Виробниче навчання», проведено експертну оцінку якості даної методики у результаті чого визначено показники якості, що найбільше всього реалізуються під час її застосування.

Ключові слова: курсова підготовка, освіта, робітник, перукар, виробниче навчання, методика, навчальний план, навчальна програма, дисципліни.

Постановка проблеми. Сьогодні, в швидко мінливому світі, з метою підготовки фахівців з професії «перукар» у короткий термін актуальним є застосовувати курсову підготовку. Дуже корисним таку форму організації процесу навчання здійснювати на базі Українській інженерно-педагогічній академії, оскільки це, по перше, надасть можливість студентам, які отримують вищу інженерно-педагогічну освіту у закладі, паралельно здобути робочу спеціальність з певної професії, по друге – використовувати достатню матеріально-технічну базу, яка представлена в лабораторіях на кафедрі Технологій і дизайну, а, по третє – залучати до викладання дисциплін кваліфікованих викладачів закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання курсової підготовки, як форму організації процесу навчання, частково у своїх працях розглядали І.Б. Васильєв, К.У. Устеміров, Т.А. Дев'ятьярова та ін. Методологічні засади освіти, зокрема особливості організації курсової підготовки досліджували О.Е. Коваленко, Н.О. Брюханова, І.С. Посохова, Л.В. Штефан, С.А. Лисенко. Важливість використання курсової підготовки у процесі навчання не викликає сумніву, але теоретичні, дидактичні та методичні аспекти подібної роботи ще вимагають всебічного і глибокого вивчення.

Мета статті. Розглянути сутність, специфіку використання та сучасні тенденції реалізації курсової підготовки у вищих навчальних закладах з професії «Перукар», показати методику застосування курсової підготовки в Українській інженерно-педагогічній академії з професії «Перукар» у процесі викладення дисципліни «Виробниче навчання».

Методи дослідження. Теоретичні: аналіз навчальної документації, навчальних посібників, узагальнення та систематизація теоретичних даних; емпіричні: експертна оцінка.

Виклад основного матеріалу. Цінність курсової підготовки полягає у тому, що під час її організації у вищих навчальних закладах студент має можливість отримати робочий розряд, а також необхідні професійні теоретичні знання та практичні вміння, що забезпечить розвиток інтересу до обраної професії та подальшу успішну професійну діяльність.

Курсова підготовка має певні завдання (формування їх методологічної та теоретичної компетентності; поглиблення соціально-гуманітарних і психолого-педагогічних знань; формування вмінь використання новітніх освітніх та інформаційно-комунікативних технологій), функції (компенсаторну, адаптивну, розвивальну, практичну) та компоненти курсової підготовки (цільовий, аксіологічний, змістовний) [1, с. 104]. Характеристика сутності курсової підготовки представлена у вигляді структурно-логічної схеми (рис. 1)

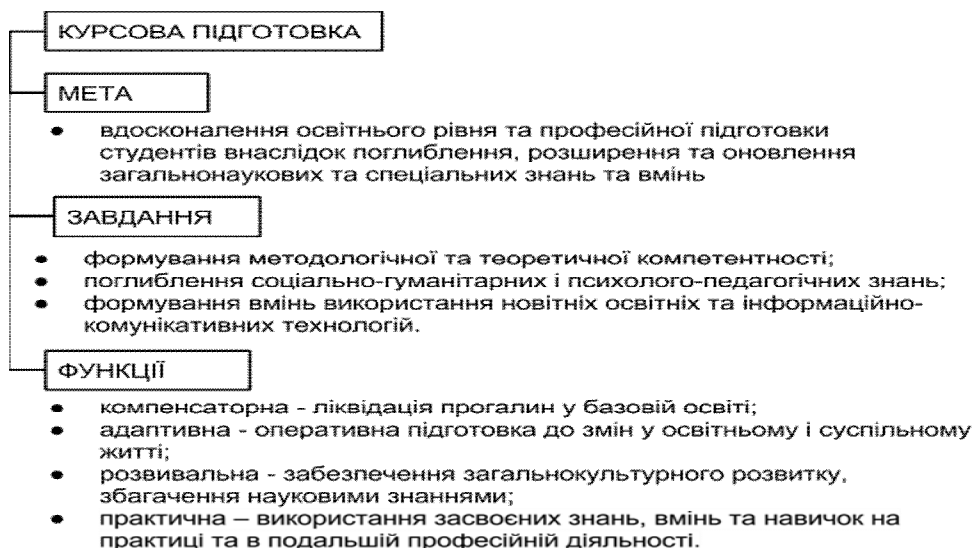

Рис. 1. Характеристика курсової підготовки

Встановлено, що специфіка методики реалізації курсової підготовки у вищих навчальних закладах полягає у використанні різних форм (індивідуальна, групова, фронтальна, колективна, парна) і типів уроків (урок формування первинних вмінь; урок формування навичок і складних вмінь; урок творчого застосування знань, умінь і навичок; контрольньо-перевірочний урок), якість яких забезпечується певними методами навчання (пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; методи проблемного викладу матеріалу; частково-пошукові (евристичні) методи; дослідницькі методи) і контролю (поточний, тематичний, проміжний, підсумковий та кваліфікаційна атестація), засобами навчання (навчально – технологічна документація, макети, муляжі; навчальні відео фрагменти, підручники, навчальні плакати; інструкційні карти та ін.) та певними методичними прийомами роботи в залежності від типів уроків [4, с. 87].

Характеристика найбільш доцільних форм, методів та засобів навчання на уроках виробничого навчання представлено на рисунку 2.

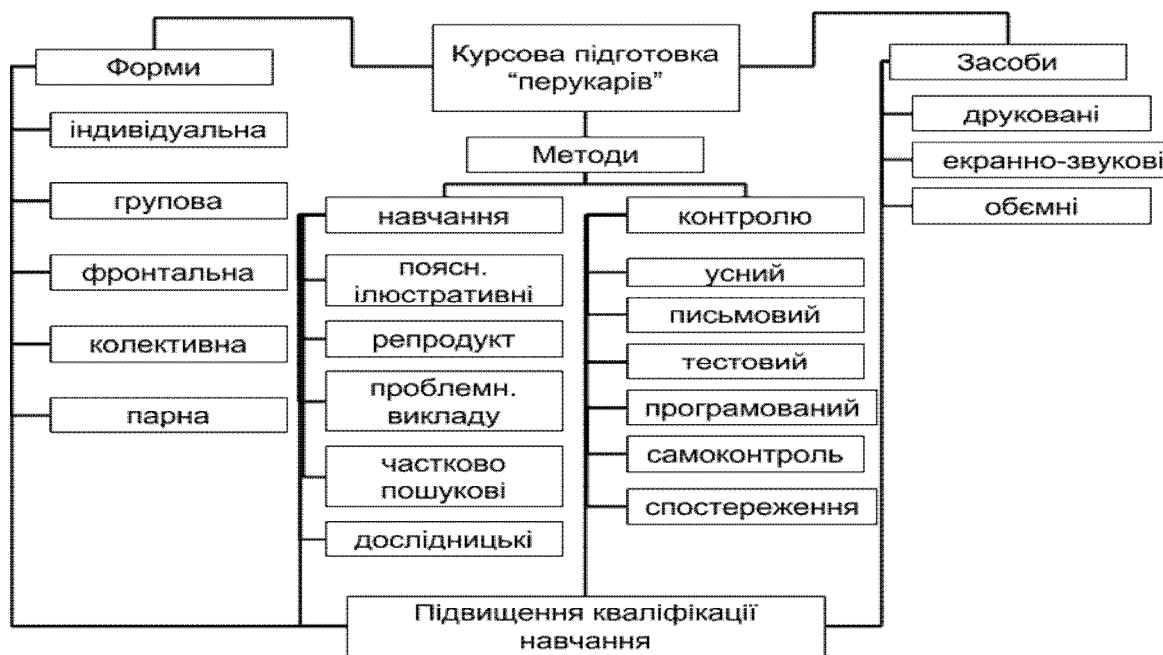

Рис. 2. Характеристика форм, методів та засобів навчання

Під час аналізу Державних стандартів підготовки кваліфікованих робітників з професії 5141 Перукар (перукар-модельєр) на базі Української інженерно-педагогічної академії, а саме: кваліфікаційної характеристики підготовки кваліфікованих робітників з професії 5141 перукар (перукар-модельєр); робочого навчального плану; робочої навчальної програми з предмету «Виробниче навчання» було виявлено певні особливості [3, с. 12]. Так, навчальний план підготовки кваліфікованих робітників з професії «перукар» в професійно-технічних навчальних закладах включає в себе дисципліни загально-професійної підготовки (8,7 %); професійно-теоретичної підготовки (33,89 %); професійно-практичної підготовки (56,52 %) та державну атестацію (0,89 %).

Крім того, предмет «Виробниче навчання» займає провідне місце в професійній підготовці перукарів. Процентне співвідношення часу на вивчення тем з дисципліни «Виробниче навчання» представлено на рис. 3.

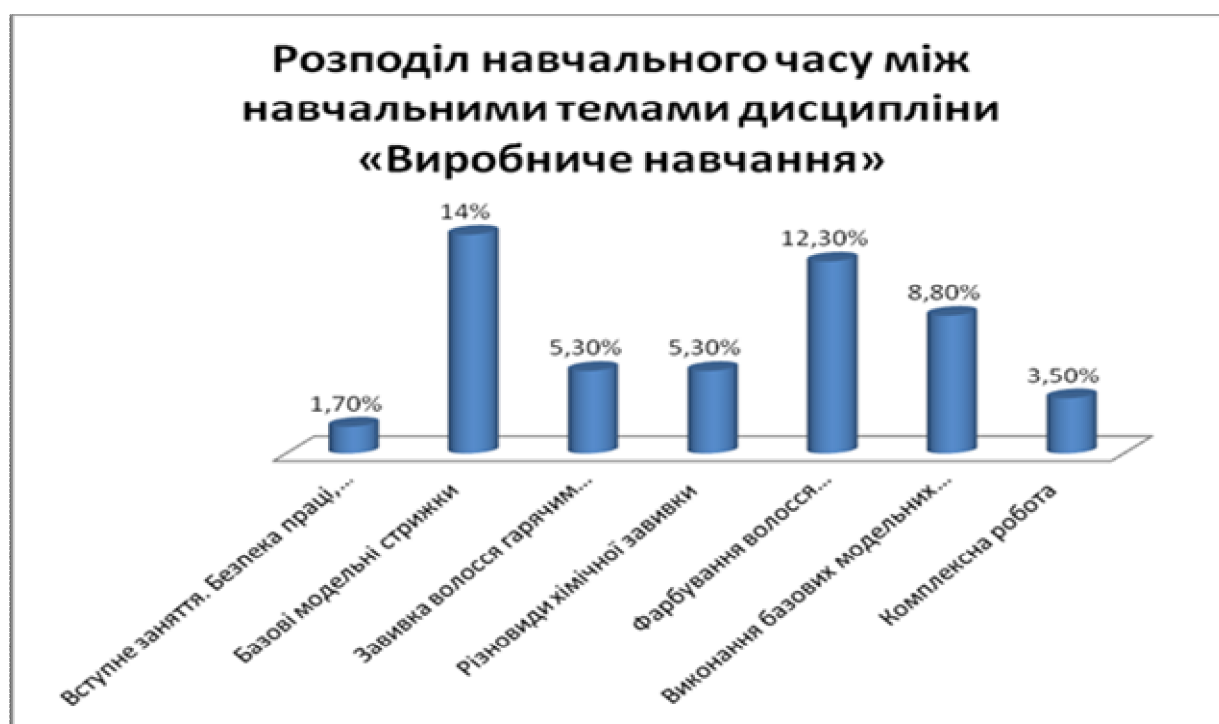

Рис. 3. Розподіл навчального часу між навчальними темами дисципліни «Виробниче навчання»

Для того, щоб упорядкувати навчальну інформацію, інтенсифікувати процес засвоєння знань, виробити в учнів уміння та навички структурування, систематизації й узагальнення навчального матеріалу на уроках виробничого навчання важливо застосувати певну методику (сукупність засобів, умов, і пов'язаних у систему логікою процесу досягнення потрібного результату). Методика включає стратегію отримання нового знання, визначає певні кроки і в цілому програму діяльності [5, с. 56].

Структурно-логічна схема методики застосування курсової підготовки для підготовки кваліфікованих робітників в ВНЗ з професії «Перукар» на прикладі викладення дисципліни «Виробниче навчання» представлена на рис. 4.

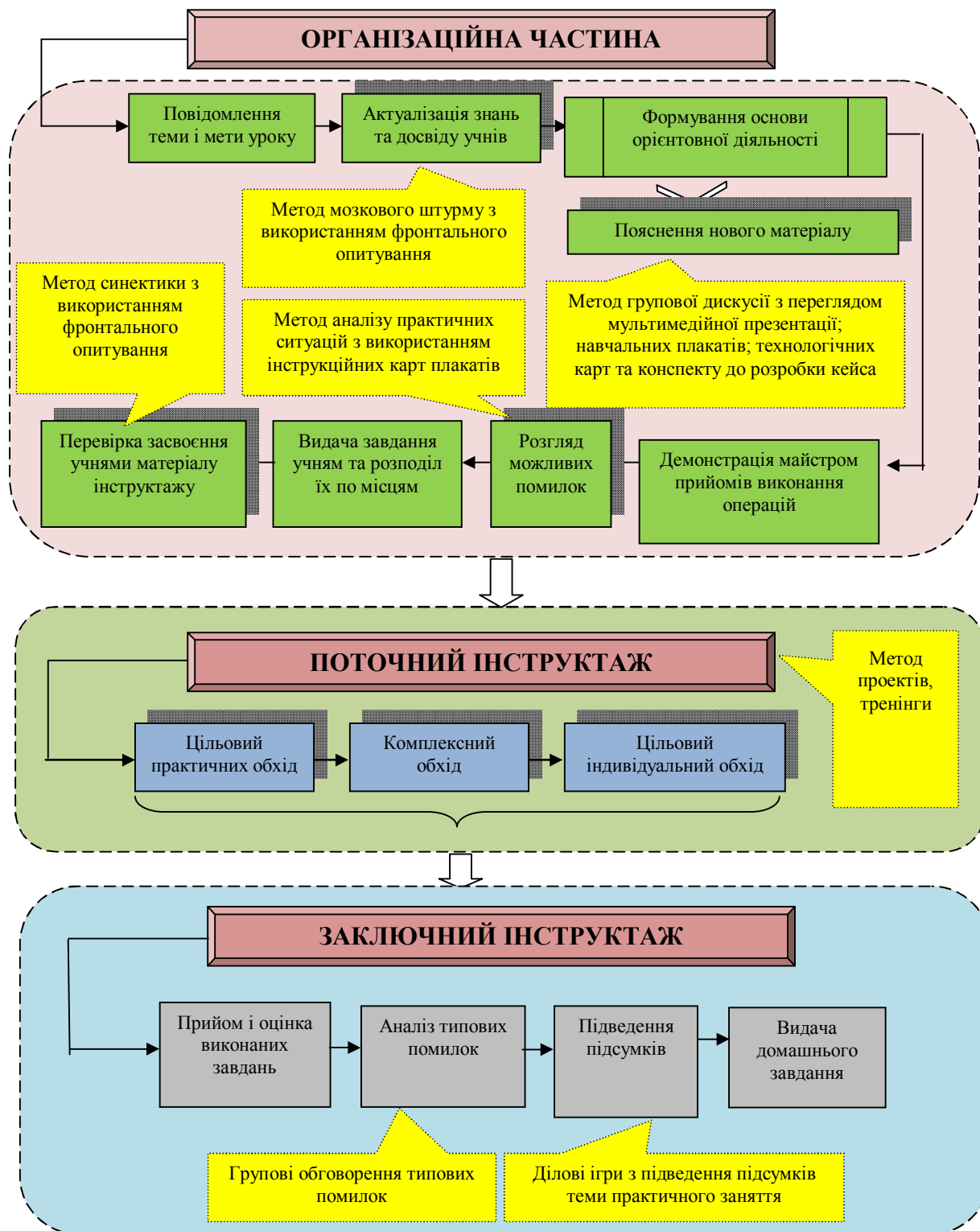

Рис. 4. Структурно-логічна схема методики застосування курсової підготовки з професії «перукар» у процесі викладення виробничого навчання

Успіх виробничого навчання залежить не тільки від правильного визначення його мети і змісту, а й від засобів досягнення цієї мети, тобто від методів навчання, які використовуються майстрами у різних навчально-виробничих умовах. Добір методів залежить не тільки від мети і змісту навчання, а й від інших причин, зокрема від специфічних особливостей професії, рівня попередньої професійної підготовки і віку учнів, умов навчально-виробничого процесу. Крім того, добір методів визначається кваліфікацією і досвідом майстра виробничого навчання. Лише в тому разі, коли майстер уміло володіє системою сучасних методів навчання, оптимальними прийомами їх застосування, можна досягти успіху.

Методами виробничого навчання називають основні способи спільної діяльності майстра та учнів професійно-технічного навчального закладу, завдяки яким учні оволодівають знаннями, уміннями і навичками, професійною майстерністю, розвивають творчі здібності, розумові і фізичні сили.

У наведеному визначенні дуже важливим є посилення на спільну діяльність майстра та учнів. Це означає, що учень розглядається не тільки як об'єкт навчання, а й як його суб'єкт. Іншими словами, позитивних результатів буде досягнуто лише тоді, коли зусилля майстра на уроці підкріплюватимуться самостійними зусиллями учнів у засвоєнні змісту навчання.

Інформаційні та комунікаційні технології незмірно розширюють можливості організації та управління навчальною діяльністю і дозволяють реалізувати величезний потенціал перспективних методичних розробок, знайдених в рамках традиційного навчання. Існує кілька відносно нових методів навчання, поява яких пов'язана з появою і використанням сучасних засобів ІКТ:

1. Метод проектів – форма організації навчального процесу, орієнтована на творчу самореалізацію особистості учня, розвиток його інтелектуальних і фізичних можливостей, вольових якостей і творчих здібностей у процесі створення нових продуктів, що володіють об'єктивною або суб'єктивною новизною, мають практичну значимість. Даний метод доцільно використовувати під час поточного інструктажу для розвитку навичок роботи в групі, ефективного створення реального об'єкта.

2. Групові обговорення – групові дискусії з конкретного питання у відносно невеликих групах учнів (від 6 до 15 осіб). Ефективність використання даного методу проявляється на етапах формування основи орієнтувальної діяльності та аналізу типових помилок учнів. Застосування мультимедійної презентації, відеоролику, аудіо запису або комп'ютерної програми спонукатиме учнів до розвитку навичок уважного слухання учбової інформації та активного використання їх досвіду при пред'явленні нового матеріалу.

3. Мозковий штурм – спеціалізований метод групової роботи, спрямований на генерацію нових ідей, стимулюючий творче мислення кожного учасника. Даний метод доцільно використовувати на етапах актуалізації знань та досвіду учнів з метою узагальнення раніше вивченого матеріалу, а також під час пред'явлення великого за обсягом нового матеріалу. В реалізації цього методу допоможе перегляд мультимедійної презентації, відеоролику, або робота з комп'ютерною програмою.

4. Ділові ігри – метод організації активної роботи учнів, спрямований на вироблення певних рецептів ефективної навчальної та професійної діяльності.

5. Рольові ігри – метод, який використовується для засвоєння нових знань та відпрацювання певних навичок у сфері комунікації. Рольова гра припускає участь не менше двох «гравців», кожному з яких передбачається провести цільове спілкування один з одним відповідно до заданої ролі. Застосування цих методів на етапі вступного інструктажу сприяє моделюванню професійної діяльності, спонукає до підвищення навчальної мотивації учнів та розвитку здатності до самонавчання.

6. Баскет-метод – метод навчання на основі імітації ситуацій. Наприклад, кого навчають припускають виступити в ролі екскурсовода на швейному підприємстві. Застосування даного методу може бути корисним на всіх етапах уроку виробничого навчання: вступному, поточному та заключному інструктажах.

7. Тренінги – навчання, при якому в ході проживання або моделювання спеціально заданих ситуацій навчаються мають можливість розвинути і закріпити необхідні знання та навички, змінити своє ставлення до власного досвіду і вживаним у роботі підходам. Тренінги призначені для відпрацювання умінь і навичок, повторення та закріплення пройденого матеріалу. Застосування даного методу не має меж для використання інформаційно-комунікаційних технологій. Це можуть бути різні комп’ютерні програми, ігри, інтерактивні завдання, перегляд презентації, відеоролику, прослуховування аудіозапису та інше.

8. Аналіз практичних ситуацій – це метод навчання навичкам прийняття рішень. Його метою є навчити учнів аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми, генерувати альтернативні шляхи вирішення, оцінювати їх, вибирати оптимальне рішення і формувати програми дій. Цей метод доцільно використовувати на етапі розгляду можливих помилок, характерних недоліків та шляхів їх попередження [1, с. 202].

Отже, вибір методів активного навчання залежить від різних факторів, але в першу чергу вибір методу визначається дидактичним завданням заняття. Поєднання різних методів навчання, а також врахування дидактичних цілей занять більш ефективно вплине на засвоєння учбової інформації та оволодіння новими знаннями учнями.

Для оцінки успішності застосування розробленої методики з курсової підготовки було обрано метод експертної оцінки. Експерти оцінювали якість методики за наступними показниками: принцип наочності в навчанні, принцип доступності навчання, принцип свідомості й активності учнів у навчанні, принцип систематизації й послідовності навчання, принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок, принцип індивідуального підходу до учнів. По результатах анкетування експертів було побудовано графік зміни верхнього та нижнього інтервалу (рис. 5).

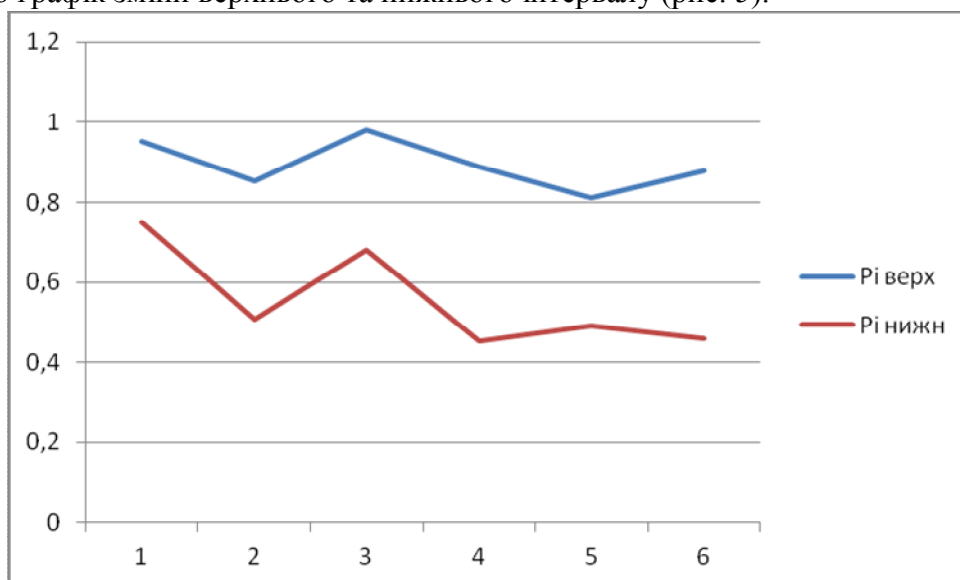

Рис. 5. Графік зміни верхнього і нижнього інтервалу

Отже, можна визначити ранжування показників якості підготовленої документації за їх важливістю.

№ 1) Принцип наочності в навчанні - 1.

- № 2) Принцип свідомості й активності учнів у навчанні - 3.
- № 3) Принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок - 5.
- № 4) Принцип доступності навчання - 2.
- № 5) Принцип індивідуального підходу до учнів - 6.
- № 6) Принцип систематизації й послідовності навчання - 4.

Отже, аналіз графіку показує, що найбільш важливим показником якості, який краще всього реалізується при застосуванні даної методики є принцип наочності в навчанні. Різниця верхньої та нижньої межі довіри становить 0,2. Найменш важливим показником, на думку експертів, є принцип систематизації й послідовності навчання. Різниця верхньої та нижньої межі довіри становить 0,43. Тому доцільно приділити більшу увагу систематизації навчального матеріалу, висновкам з питань викладеного матеріалу, актуалізації знань з пройдених тем тощо.

Висновки. У ході роботи було вирішено актуальну задачу розробки методики курсової підготовки в Українській інженерно – педагогічній академії з професії «перукар», що дозволить якісно готувати висококваліфікованих спеціалістів у галузі перукарського мистецтва.

У майбутньому для вдосконалення навчально-програмної документації необхідно адаптувати її з урахуванням використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Васильев И. Б. Методика обучения общетехническим и специальным дисциплинам / И. Б. Васильев, К. У. Устемиров, Т. А. Девятьярова. – Алма-Ата: Ради Ал., 2006. – 304 с.
2. Горбатюк Н. А. Перукарське мистецтво: підручник / Н. А. Горбатюк. – К.: Грамота, 2005. – 576 с.
3. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО 5141.2.000000-2008, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 23.04.2008 № 359
4. Коваленко О. Е. Методологічні засади професійної освіти: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей / О. Е. Коваленко, Н. О. Брюханова, І. С. Посохова, Л. В. Штефан, С. А. Лисенко. – Харків: ВПП «Контраст», 2008. – 120 с.
5. Штефан Л. В. Інноваційні технології в освіті: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей / Л. В. Штефан. – Харків: УПА, 2011. – 176 с.

Popova Taniyna

Ukrainian Engineer-Pedagogical academy

FORMATION OF PROFESSIONAL AND PRACTICAL SKILLS IN THE STUDENTS DURING TRAINING COURSES IN UKRAINIAN ENGINEERING - PEDAGOGICAL ACADEMY OF PROFESSION «HAIRDRESSER»

In the article the prospects of introduction and possibilities of realization of the training courses in the Ukrainian engineering-pedagogical academy of the profession «hairdresser» are considered. The coursework has the certain tasks, functions and components of training course preparation (targeted, axiological, content).

It was considered, that the specifics of the methodology for the implementation of the training course preparation in higher educational institutions is to use the different forms (individual, group, frontal, collective, pair) and the types of the lessons, whose quality is provided by certain teaching methods (explanatory-illustrative, reproductive, methods of problem presentation of the material; partial-search methods, research methods) and control, teaching aids and certain methodical methods of work depending on the types of the lessons.

The curriculum for the training of skilled workers of the profession «hairdresser» in vocational schools includes: the discipline of general education (8.7 %); theoretical training in profession (33.89 %); vocational training (56.52 %) and by state authority attestation (0.89 %).

The subject of «Manufacturing training» occupies a leading place in the professional training of hairdressers.

In order to streamline the learning information and to intensify the process of learning of knowledge, to develop students' skills and skills in structuring, systematizing and generalization of the teaching material in the lessons of production training, it is important to apply a certain teaching methodology of production training,

which includes a strategy for obtaining new knowledge, identifies certain steps, and a general program of activities.

An expert assessment method was chosen to assess the success of the developed methodology for the training course preparation. The experts evaluated the quality of the methodology according to the certain indicators.

Hence, the most important indicator of quality, which is best implemented in applying this technique, is the principle of visibility in learning. The most important indicator, according to experts, is the principle of systematization and sequencing of training process. Therefore, it is expedient to pay more attention to the systematization of educational material, conclusions on the issues outlined, updating knowledge on topics passed, etc.

Thus, in the course of this work, the actual task of developing the methodology of training course in the Ukrainian Engineering-Pedagogical Academy from the profession «hairdresser» was solved.

Keywords: coursework, education, worker, hairdresser, production training, methodology, curriculum, training program, educational discipline.

Попова Татьяна

Украинская инженерно-педагогическая академия

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО - ПРАКТИЧЕСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ В ХОДЕ КУРСОВОЙ ПОДГОТОВКИ В УКРАИНСКОЙ ИНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ АКАДЕМИИ ПО ПРОФЕССИИ «ПАРИКМАХЕР»

В статье рассмотрены перспективы реализации курсовой подготовки в Украинской инженерно-педагогической академии по профессии «Парикмахер», определены ее основные цели, задачи и компоненты и разработана методика использования курсовой подготовки на примере производственного обучения.

Ключевые слова: курсовая подготовка, образование, рабочий, парикмахер, производственное обучение, методика, учебный план, учебная программа, дисциплины.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Попова Тетяна Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологій і дизайну Української інженерно-педагогічної академії.

Коло наукових інтересів: професійна підготовка фахівців швейного профілю, перспективи розвитку технологічної та інженерно-педагогічної освіти.

УДК 371.21

Пуляк Ольга¹, Сидорчук Тетяна², Хріненко Юлія²

¹Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, ²Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ

У статті окреслено проблему специфіки навчання студентів з посттравматичним стресовим розладом. Наголошено, що для подолання негативних психологічних наслідків події, що відбуваються в країні, потрібна взаємодія керівника навчального закладу, фахівців психологічної служби та всіх учасників навчально-виховного процесу. Зокрема розглянуто медичні, психологічні та методичні аспекти навчання таких студентів; обґрунтовано потребу впровадження якісного моніторингу стану здоров'я студентів та вчасного виявлення ПТСР, створення системи комплексної підготовки викладацького складу навчальних закладів до особливостей навчання студентів з ПТСР. Таку систему слід спрямувати на інформаційну, просвітницьку, роз'яснювальну роботу для збереження фізичного й психічного здоров'я та профілактику постстресових станів як студентів і викладацького складу навчальних закладів.

Ключові слова: негативні психологічні наслідки, посттравматичний стресовий розлад, здоров'я.

Постановка проблеми. Нині Україна переживає складний період, пов'язаний з воєнними діями та терористичними актами. На жаль, багато українських громадян, втому числі й нинішні та майбутні студенти, психологічно не готові жити в постійних стресових умовах. Це негативно впливає на їхню психіку, що й викликає низку побічних